

УДК 94(477.83):398(092)

DOI: 10.24919/2312-2595.5/47.218253

Володимир ДРАГАН

історик, директор Бориславської ЗОШ I–III ступенів № 3, вул. Шкільна, 19, м. Борислав, Україна, індекс 76019 (zosh3_borislav@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7423-4473>

Бібліографічний опис статті: Драган, В. (2020). Етнографічно-фольклорні інтереси Стефана Коваліва. *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 5/47, 127–138. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.218253>.

ЕТНОГРАФІЧНО-ФОЛЬКЛОРНІ ІНТЕРЕСИ СТЕФАНА КОВАЛІВА

Анотація. *Мета дослідження* – охарактеризувати етнографічно-фольклорні зацікавлення малознаного галицького громадсько-освітнього діяча, публіциста, педагога та письменника Стефана Коваліва. **Методологія дослідження** завбачає застосування традиційних принципів історизму й об'єктивності та загальнонаукових й спеціально-історичних методів. **Наукова новизна** дослідження проявляється у тому, що вперше, на основі різнобічного аналізу вибраної творчої спадщини Стефана Коваліва, характеризуються його етнографічно-фольклорні захоплення та простежуються особливості їх впливу на творчу діяльність. **Висновки.** Зроблений у статті аналіз вибраних художніх творів та науково-публіцистичних нарисів С. Коваліва, дає можливість беззаперечно стверджувати, що їх автор мав неабиякі етнографічно-фольклорні захоплення, і ця пристрасть слугувала йому незамінним помічником у процесі творчої діяльності. Із його праць випливає, що дослідник займався активною пошуковою діяльністю: намагався бути очевидцем подій про які писав; послуговувався усною історією, набираючи від сільських і міських кореспондентів достатньо матеріалів для опрацювання; задля зрозумілого пред-

© Володимир Драган, 2020

ISSN 2312-2595 (Print) ISSN 2664-3715 (Online)

ставлення свого творчого доробку населенню, вдавався до при-скіпливого вивчення діалектичного мовлення; вивчав особливості життя і побуту етнографічних груп населення Галицького краю, особливу увагу приділяв при цьому студіюванню їхньої духовної та матеріальної культури.

Ключові слова: Стефан Ковалів; Борислав; етнографія; фольклор; публіцистика; діяльність.

Volodymyr DRAHAN

Historian, Director of Boryslav Secondary School of I–III grades № 3, 19 Shkilna Str., Boryslav, Ukraine, postal code 76019 (zosh3_boryslav@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7423-4473>

To cite this article: Drahan, V. (2020). Etnohrafichno-folklorni interesy Stefana Kovaliva [Ethnographic-folklore interests of Stefan Kovaliv]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, 5/47, 127–138.* doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.5/47.218253> [in Ukrainian].

ETHNOGRAPHIC-FOLKLORE INTERESTS OF STEFAN KOVALIV

Summary. Purpose of the study is to characterize the ethnographic and folklore interests of the little-known Galician public and educational figure, publicist, teacher and writer – Stefan Kovaliv. **The research methodology** envisages the application of traditional principles of historicism and objectivity and general scientific and special-historical methods. **The scientific novelty** of the study is manifested in the fact that for the first time, based on a comprehensive analysis of the selected creative heritage of Stefan Kovalev, his ethnographic and folklore hobbies are characterized and the features of their influence on creative activity are traced. **Conclusions.** The analysis of selected works of art and scientific and journalistic essays by S. Kovaliv made in the article gives an opportunity to unequivocally state that their author had remarkable ethnographic and folklore hobbies and this passion served him as an indispensable assistant in the creative activity. From his works it follows that before writing anything the researcher was engaged in active search activities: he tried to be an eyewitness

to the events he wrote about; used oral history, recruiting from rural and urban correspondents enough materials to study; for the sake of clear presentation of his creative work to the population, resorted to meticulous study of dialectical speech; studied the peculiarities of life and way of life of ethnographic groups of the population of the Galician region, paying special attention to the study of their spiritual and material culture.

Key words: *Stefan Kovaliv; Borislav; ethnography; folklore; journalism; activity.*

Постановка проблеми. Актуальним на сьогодні вбачається вивчення життя і діяльності малознаних постатей, котрі завдяки своїй різнобічній діяльності й полишеній творчій спадщині зробили вагомий внесок у творення минулого наших українських теренів, але з різних причин були забутими. До таких належить Стефан Ковалів, який упродовж усього життя, активно займався громадською, освітянською, публіцистичною й письменницькою діяльністю тощо, що припадає на останню чверть XIX – початку XX ст. Завдяки такій активній роботі, С. Ковалів зумів написати чимало різножанрових праць і творів, які сьогодні слугують неопіненним джерелом у процесі вивчення різних аспектів життя і побуту населення галицького краю, зокрема Дрогобиччини, а найбільше Борислава та його околиць, і Східної Галичини загалом. З-під пера С. Коваліва побачило світ понад сто праць, зміст яких просякнутий аналізом процесу розвою нафтової промисловості у так званій «Галицькій Каліфорнії», основним його рушійним силам, екологічним проблемам, з якими стикалися Дрогобич і Борислав та інші наслені пункти східної Галичини в останній чверті XIX – початку XX ст. Окрім того, різножанрова спадщина С. Коваліва вміщує у собі різні аспекти проблем хижацької експлуатації корисних копалин та бездумного нищення природи, катастрофічного використання праці звичайних робітників на нафтопромислах і їх злиденного життя. Попри це, С. Ковалів вдавався і до етнографічно-фольклорної діяльності, адже лєвова частка сюжетної канви його творчої спадщини – це теми із особистої пам'яті, тобто з того, що він побачив, почув, записав власноручно. З огляду на сказане актуальним виявляється аналіз етнографічно-фольклорної діяльності та спадщини С. Коваліва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окреслена нами проблема ще не була предметом спеціального дослідження, хоча на сьогодні уже нагромадилося чимало праць, де дослідники прямо чи опосередковано заторкують її. З огляду на це хочемо звернути увагу на передмови В. Лесина до видання *«Степан Ковалів. Вибрані оповідання»* (1952), В. Лесина та С. Дегтяра до книги *«Стефан Ковалів. Твори»* (1958), М. Шалати до збірки *«Стефан Ковалів. Оповідання. Казки. Листи»* (2003) та О. Петраша до книги *«Стефан Ковалів. Оповідання. Статті. Щоденник»* (2011) у котрих автори акцентують на творчих зацікавленнях галицького письменника, його різнобічній діяльності тощо (Ковалів, 1952, 1958, 2003, 2011). У часі незалежності України, з нагоди 150-річчя від дня народження С. Коваліва, у 1998 р. побачила світ книга Р. Горак *«Стефан Ковалів»*, яка вміщує чимало інформації про життя і діяльність С. Коваліва, зокрема, акцентується на його етнографічно-фольклорних захопленнях (Горак, 1998). Привертає нашу увагу й монографія О. Колінько *«Стефан Ковалів. Мала проза крізь призму часу (сучасна інтерпретація)»*, що побачила світ у 2002 р. де представлено окремі аспекти досліджуваної нами проблеми (Колінько, 2002).

Мета статті – охарактеризувати етнографічно-фольклорні зацікавлення малознаного галицького громадсько-освітнього діяча, публіциста, педагога та письменника – Стефана Коваліва.

Виклад основного матеріалу. Упродовж усієї різнобічної діяльності С. Ковалів вдавався до фіксації етнографічних та фольклорних матеріалів, які згодом використовував у своїх різножанрових працях. Основним джерелом їх надходження до письменника стала усна історія про життя і побут населення Східної Галичини, яке і було головним носієм інформації, котру він так пильно намагався почерпнути, та й при можливості зафіксувати. Словами підтвердження цього є спогади сина С. Коваліва – Юліана, котрий із особистої пам'яті доносить нам факти батькової роботи у цьому напрямі, стверджуючи, що батько завжди намагався знайти хвилю часу, щоб писати свої праці, матеріали до яких він набирав майже кожного дня. За його словами, це були щоденні *«звістки про нові події, про нові жертви і страждання»* покривджених, про що згодом дослідник правдиво розповідав у своїх творах (Ю. Ковалів, 1952, с. 23).

Щодо головних кореспондентів, котрі приносили С. Коваліву інформацію про різного роду події у краї, то, його син стверджує: *«Хата мого батька була для робітників і селян, для кожної вбогої людини завжди відкрита. Сюди щодня приходили робітники – українці, поляки, євреї. І українець Олексівський, і поляк Каспшик, і єврей Бруненграбер – всі вони сідали біля столу батька і просили поради. І добра пам'ять про батька залишилася у всіх тих людей...»* (Ю. Ковалів, 1952, с. 27).

Етнографічно-фольклорний колорит Галицького краю, а найбільше Борислава, Дрогобича та навколишніх сіл, присутній у значному масиві художніх та науково-публіцистичних творів Стефана Коваліва. Для прикладу звернемо увагу на такі: *«Добрий заробок»*, *«Хто винен?»*, *«Безконечний швіндель»*, *«Здрячі»*, *«Чічі»*, *«Пригісник з Борислава»*, *«Катюзі по заслугі»*, *«На Дрімайловім пустарищу»*, *«Ройтів шиб»*, *«Наслідки непорадності»*, *«Дезертир»*, *«Дрогобицький найда»*, *«Світ учить розуму»*, *«Суєта про насущний»*, *«Андрій Кременяк»*, *«Ддописи "Діла" від Дрогобича»*, *«З грамоти пропащих. Образець з галицької Каліфорнії»*, *«Волоцюга»*, *«Небувала хапатня»*, *«Кого тої неділі виб'ють. Образок з галицької Каліфорнії»*, *«Поступ. Образок з галицької Каліфорнії»*, *«Борислав (Історія галицької Содоми)»*, *«Продукція нафти (скального олію) в Бориславі»*, *«Допис з Борислава»*, *«Справозданє»*, *«Щоденник»* та ін. (Див. на вказані твори у: Ковалів, 1952, 1958, 2003, 2011).

Вищеокреслена творча спадщина С. Коваліва, а особливо її змістовна канва, дає змогу ознайомитися із особливостями життя та побуту селян, робітників, інтелігенції та чиновників Галицького краю на прикладі сучасного С. Коваліву Бориславсько-Дрогобицького нафтового басейну та його околиць.

Щоб детальніше виокремити етнографічно-фольклорні особливості творчої спадщини С. Коваліва, спробуємо проаналізувати вибрані його художні та історичко-краєзнавчі нариси.

Частим предметом змісту праць Стефана Коваліва стає соціальна стратифікація населення його часу у так званій *«Галицькій Каліфорнії»* чи *«Галицькій Содомі»*. Досить яскраво про це С. Ковалів говорить у своїй науково-публіцистичній статті *«Продукція нафти (скального олію) в Бориславі»*: *«Хто не бачив власними очима Борислава <...>, тому всякі описи не дадуть*

докладного поняття про сю галицьку Содому. Народ із ріжних кінців світі: збігці з в'язниць, дезертири військові з заграниці, розуміється єврейського племені – без імені, без усякої особистої свободи, знайшли тут пріют, зістали нині панами, володіють, мов удільні князі, а тисячі білих рабів б'є чолом перед кумиром, об'юченим золотом...» (Ковалів, 2011, с. 68). Характеризуючи зайнятість місцевого населення, С. Ковалів акцентує: «Маленьке підгірське сільце, з мирними і освободженими з яжкої неволі жителями, змінилося протягом двадцять п'ятьох літ у великаське зборище шинкарів, гандлярів і обманців!...» (Ковалів, 2011, с. 68).

Побіжно зазначимо, що зі змісту цієї розвідки С. Коваліва видно, що він задля вичерпної характеристики соціального становища краю, часто послуговувався етнонімікою, про що засвідчують його слова: «<...> русини, поляки і жиди роблять в суміш і обходять троякі свята [тобто на нафтових свердловинах українці, поляки та євреї працюють разом без розрізнення щодо національної приналежності – В. Д.] і обходять троякі свята». Характеризуючи особливості національного менталітету, С. Ковалів вдається до таких зауважень: «В справі національній мазури хитрі: приминяться до обставин, прикинуться й жидом, аби лише свою ціль осягнути. І світові, і собі: сьогодні тут, за тиждень у Румунії або на Кавказі, або на Суматрі. Таке волоцюзтво виробило в них сміливість, нагальність, дволичність; дуже багато мають схожого з нашими жидами, особливо щодо солідарности. Деякі женяться з русинками. З рускою відданицею, буде ломити язик по-руски...» (Ковалів, 2011, с. 68).

Незважаючи на вищесказане, у своїх дописах до часописів, С. Ковалів констатує наявність у Галицькім краї національної та релігійної нетолерантності та певної дискримінації. Зокрема, з цього приводу С. Ковалів заговорив у 1898 р. у статті «Дописи "Діла" від Дрогобича», де мова йде про проходження в Бориславі великих єврейських зборів, основною метою котрих стало утворення «*Nationalpartie*». На зборах були присутні різні поважні персони, зокрема зі Львова, у ході засідання обговорювали плани організації протистояння, незважаючи на соціальну приналежність усіх євреїв округи «*против спільного противника – християнина*» (Ковалів, 2011, с. 81).

Резюмуючи щодо основних проблем, які стали предметом обговорення на єврейських зборах у Бориславі, С. Ковалів наголошує: *«Антисемітизм, недопусканє жидів до вислих урядів і шкіль, закладанє по селах християнських крамниць, а тим самим видиране жидам зарібку, знесенє пропінації і "загарбанє" християннами продажу соли, колонізація жидівської народности – отсе тимати, над котрими бесідники допізна вночи розводилися, відбираючи щохвиля гучні "брава"»* (Ковалів, 2011, с. 81).

Продовжуючи розповідь про роботу зборів, С. Ковалів звертає увагу і на запропоновані стратегії виходу із кризи, яка охопила представників єврейської національності. Зокрема, ним робиться акцент на тому, що основними заходами щодо запобігання подальшого усунення євреїв із домінуючих позицій (на думку учасників зборів), має бути *«<...> а першим ряді союз національний, ширень словом і письмом почутя національности жидівської, домагань шкіль з язиком викладовим в жидівськїм говорі і збиране капіталів на підмогу бідніших в справах торговельних, рільничих і наукових»* (Ковалів, 2011, с. 81).

Отже, вищенаведені сюжети із творчої спадщини С. Коваліва, дають усі підстави стверджувати, що в його час (друга половина XIX – початок XX ст.) основу населення у Галицькому краї становили три народності – українці, поляки, євреї. Незважаючи на те, що між нижчими верствами населення побутувало таке-сяке примирення, то у вищих станах все таки велася боротьба за домінування. Особливий тиск у цьому плані відчувала єврейська народність, яку намагалися витіснити із економічної, політичної та освітньо-культурної сфер, а тому вона намагалася зорганізуватися задля поступового відновлення втрачених прерогативних позицій.

Із різножанрових праць С. Коваліва видно, що він також володів ономастичними знаннями – цікавився трансформацією власних імен та назв, а особливо пильну увагу приділяв топонімам, гідронімам, оронімам тощо. С. Ковалів акцентував на тому, що топоніми, які вживалися стосовно тієї чи тієї місцевості, часто давалися автохтонним населенням, і відповідно саме за топонімом присутнє певне смислове значення.

У сюжетній канві різножанрової спадщини С. Коваліва фігурує чимала кількість топонімів, гідронімів та оронімів. Це є

свідченням того, що він добре знав історію місцевостей про які писав, орієнтувався у їх походженні. Такі знання С. Ковалів отримував завдяки тому, що під час своїх відвідин тих чи тих населених пунктів, не хтував збором тамтешніх переказів і легенд, про які часто дізнавався від місцевого населення.

Для прикладу, хочемо навести уривок із *«Допису з Борислава»* С. Коваліва, де автор у процесі характеристики соціально-економічного становища населення Галицького краю, вдається до порівняльної характеристики, наводячи назви населених пунктів (топоніми) та окремих орографічних об'єктів (ороніми): *«<...> потреба знати, що в Бориславі від кількох літ змінилось багато, одним на ліпше, другим – на гірше: сотки онучарів, збогатівши, покуповали села, цілі ключі сіл, як приміром Луцькій ключ під Самбором; позістали доробляються дальше руками неумних бідних хліборобів наших, котрих тисячами ту марніє, а котрих навіть така страшна катастрофа, як в останніх днях на Волянці в товаристві французьким, дбаючими таки більше о людзке житє (де кільканацять людей в одній хвили потеряло житє або дограє на смертній постели), не відстрашує від тяжкої і зовсім непоплатної праці в підземних бориславських норах»* (Ковалів, 2011, с. 80).

У контексті сказаного звернемо увагу на те, що у змістовій канві низки художніх творів С. Коваліва, присутні видумані, або так звані навмисно перекручені топоніми, у назві яких, на наш погляд, за баченням самого автора, відображається особливість тутешнього різнопланового становища населення села чи хутора. Наприклад, в оповіданнях *«Сорокаті штани»* та *«Хто винен?»* присутня видумана назва села *«Чудовичі»* (у селі відбуваються чудернацькі події – *припущення В. Д.*) (Ковалів, 1958, с. 618, 628); в оповіданні *«Дід Карита»* – село *«Податковичі»* (через присутність надмірних законних і протизаконних поборів від населення – *припущення В. Д.*) (Ковалів, 1958, с. 266); в оповіданні *«Безжурність»* стоїть село під назвою *«Бідуновичі»* (через скрутне соціально-економічне становище в селі – *припущення В. Д.*) (Ковалів, 1958, с. 359); в оповіданні *«З мужицької школи»* фігурує населений пункт *«Нуждовичі Довгі»* (у селі побутували злиденність та голод через різного роду причини, а особливо хвороби, які призводили до смерті поголів'я худоби, свійських тварин тощо – *припущення В. Д.*) (Ковалів, 2003, с. 91); в опо-

віданні «*Ян Кабатек*» існує «*громада Голодовичі*» (через нестачу продуктів та скрутне соціальне становище мешканців села – *припущення В. Д.*) (Ковалів, 1952, с. 50). Цікавим на наш погляд є вигаданий С. Ковалівим топонім в його оповіданні «*Громадські промисловці*» – автор пише: «*Зазнало сего року наше село Рубатковичі, за всі часи зазнало...*» (Ковалів, 1958, с. 198).

Такі напрочуд дивакуваті назви населених пунктів Галицького краю насправді відображають ті дійсні події, очевидцем яких довелося бути самому автору. Вони дійсно мали місце в окремих населених пунктах Дрогобицько-Бориславського нафтового басейну, Самбірщини та інших місцевостей Східної Галичини. Окрім навмисне видуманих топонімів, С. Ковалів задля характеристики діяльності місцевих чиновників, орендарів, суддів, а також простого люду, теж намагався дати їм імена та прізвища, із яких було б видно характер кожної особистості, її соціальну приналежність. Наприклад, в оповіданні «*Риболови*» бідних селян-жінок С. Ковалів називає «*Голодна Орину і Невмивана Теренька*» (Ковалів, 1958, с. 464), а про убогих селян-чоловіків говорить як про «*рабів божих Стефана Голодного і Якіма Невмиваного*» (Ковалів, 1958, с. 469). Що ж до статечних верств населення, то, наприклад, в оповіданні «*П'ятка*», С. Ковалів згадує «*начальника з Дрогобича пана Хапка*» (Ковалів, 1958, с. 104), або ж у «*Громадські промисловці*» присутні такі персонажі як «*секретар Трісколяска*» і «*секретар Голубінка*», «*присяжний Цуценька*», «*начальник Черпачка*» тощо (Ковалів, 1958, с. 198–201).

Важливим є те, що основним адресатом творчості С. Коваліва було здебільшого галицьке селянство, а тому він (щоб не втратити читача – *припущення В. Д.*), змушений був вдаватися до використання у своїх творах розмовної мови, тобто проявляти знання особливостей бойківської діалектики, котра становила основу для спілкування у населення Дрогобицького, Самбірського, Староміського, Турчанського, Стрийського повітів, а також мала відгомін в інших населених пунктах Галицького краю.

Для кращого ознайомлення із особливостями використання С. Ковалівим у своїх творах діалектичного мовлення пропонуємо такий уривок із його статті «*Дописи "Діла" від Дрогобича*»: «*Уже другий раз сего літа топиться Борислав в набридистих мутних хвилях гірської річки Тисьмениці і, відай, тим разом годі буде з*

него воду "вителепати", а хоч би і се осушилося, так зимного топельника-трупа можуть тільки Ротшільдівські капітали до життя воскресити» (Ковалів, 2011, с. 81).

Таке прагнення С. Коваліва до опанування діалектичної мови, говорів і наріч як одиниць діалектичного членування та її використання у повному обсязі, призводить до того, що його твори стають мало зрозумілими для високоосвічених сучасників-колег. Так, наприклад, М. Коцюбинський у листі до В. Гнатюка від 10 листопада (за старим стилем) 1899 р. з цього приводу писав: *«Найслабше ж з видань Спільки на мою гадку "Громадські промисловці". Поминаючи вже те, що самі оповідання написані не дуже вдатно, мова їх вражає занадто локальним характером і навіть міні, який вважає галицьку мову рідною, годі часом зрозуміти те, що пише в тих оповіданнях д. Ковалів»* (Коцюбинський, 1914, с. 31). З дещо негативною критикою до способу писання С. Ковалівим своїх творів виступила у своєму листі до М. Павлика від 7 червня 1899 р. Леся Українка. З цього приводу вона пише: *«Порівняйте писання (прости боже!) Коваленка, Катренка, Коваліва, – і як там ще вони зветься, ті патріотично-балетристи, що пишуть для патріотів-читачів, – з яким навіть найменше вдатним оповіданням К[обиллянсько]ї, то зважите самі, хто більш екзотичний, – чи вона з своєю "німеччиною", чи вони з своїм "українством"»* (Леся Українка, 1978, с. 125).

Висновки. Зроблений у статті аналіз вибраних художніх творів та науково-публіцистичних нарисів С. Коваліва дає підставу беззаперечно стверджувати, що їх автор мав неабиякі етнографічно-фольклорні захоплення, і ця пристрась слугувала йому незамінним помічником у процесі творчої діяльності. Із його праць випливає, що дослідник займався активною пошуковою діяльністю: намагався бути очевидцем подій про які писав; послуговувався усною історією, набираючи від сільських і міських кореспондентів достатньо матеріалів для опрацювання; задля зрозумілого представлення свого творчого доробку населенню, вдавався до прискіпливого вивчення діалектичного мовлення; вивчав особливості життя і побуту етнографічних груп населення Галицького краю, особливу увагу приділяв при цьому студіюванню їхньої духовної та матеріальної культури. Окреслені нами сюжети, – це лише спроба показати, що етнографічно-фольклорні

інтереси мали місце у житті та багатогранній діяльності С. Коваліва, а тому, на наш погляд, перспективним все ж таки залишається більш глибоке, усестороннє вивчення його творчого доробку, що дасть змогу більш глибоко та доказово представити С. Коваліва як фахового етнографа та фольклориста.

Джерела та література

- Горак, Р.** (1998). *Стефан Ковалів. До 150-річчя від дня народження*. Трускавець: «Франкова Криниця».
- Ковалів, С.** (1952). *Вибрані оповідання*. Львів: Книжково-журнальне видавництво.
- Ковалів, С.** (1958). *Твори*. Київ: Державне видавництво художньої літератури.
- Ковалів, С.** (2003). *Оповідання. Казки. Листи: (з недрукованої спадщини)*. Львів: «Кобзар».
- Ковалів, С.** (2011). *Оповідання. Статті. Щоденник: (з недрукованої спадщини)*. Дрогобич – Львів: Сурма – Інститут МАУП.
- Ковалів, Ю.** (1952). Спогади про Степана Ковалева. С. Ковалів, *Вибрані оповідання* (с. 23–29). Львів: Книжково-журнальне видавництво.
- Колінько, О.** (2002). *Стефан Ковалів. Мала проза крізь призму часу (сучасна інтерпретація)*. Київ: Знання України.
- Коцюбинський, М.** (1914). *Листи до Володимира Гнатюка*. Львів: Накладом Вид. Спілки «Діло».
- Леся Українка.** (1978). *Зібрання творів* (Т. 1–12; Т. 11, с. 125–128). Київ: Наукова думка.

References

- Horak, R.** (1998). *Stefan Kovaliv. Do 150-richchia vid dnia narodzhennia [Stefan Kovalev. To the 150th anniversary of his birth]*. Truskavets: «Frankova Krynytsia» [in Ukrainian].
- Kovaliv, S.** (1952). *Vybrani opovidannia [Selected stories]*. Lviv: Knyzhkovozhurnalne vydavnytstvo [in Ukrainian].
- Kovaliv, S.** (1958). *Tvory [Writings]*. Kyiv: Derzhavne vydavnytstvo khudozhnoi literatury [in Ukrainian].
- Kovaliv, S.** (2003). *Opovidannia. Kazky. Lysty: (z nedrukovanoi spadshchyny) [Story. Articles. Diary: (from unpublished heritage)]*. Lviv: «Kobzar» [in Ukrainian].
- Kovaliv, S.** (2011). *Opovidannia. Statti. Shchodennyk: (z nedrukovanoi spadshchyny) [Story. Articles. Diary: (from unpublished heritage)]*. Drohobych – Lviv: Surma – Instytut MAUP [in Ukrainian].

- Kovaliv, Yu.** (1952). Spohady pro Stepana Kovaleva [Memoirs of Stepan Kovalev]. In S. Kovaliv, *Vybrani opovidannia – Selected stories* (pp. 23–29). Lviv: Knyzhkovo-zhurnalne vydavnytstvo [in Ukrainian].
- Kolinko, O.** (2002). *Stefan Kovaliv. Mala proza kriz pryzmu chasu (suchasna interpretatsiia) [Stefan Kovalev. Small prose through the prism of time (modern interpretation)]*. Kyiv: Znannia Ukrainy [in Ukrainian].
- Kotsiubynskyi, M.** (1914). *Lysty do Volodymyra Hnatiuka [Letters to Vladimir Hnatiuk]*. Lviv: Nakladom Vyd. Spilky «Dilo» [in Ukrainian].
- Lesia Ukrainka.** (1978). *Zibrannia tvoriv [Collection of works]*. (Vols. 1–12; Vol. 11, pp. 125–128). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.10.2020 р.